

زندها آیندها

ماهنامه تخصصی روندها و آینده ها

سال اول :: شماره ۴ :: بهمن ۱۴۰۱

روند کلی:

شروع روند ایجاد هارمونی بین چشم انداز ۲۰۳۰ عربستان با طرح کمربند و جاده چین

Trends

سناریوی در حال ظهور اتحادیه انرژی اروپایی

Scenarios and Images

وضعیت گاز قزاقستان
علائم ضعیف تغییر برای آینده

Wildcards & Weak signs

موسسه مطالعات بین المللی انرژی

محمد صادق جوکار	مدیر مسئول
عزیز علیزاده	سردبیر
محسن مظلوم فارسی باف	ناظر علمی
عباس قیومی	ناظر اجرایی
عباس زراءنژاد، عزیز علیزاده، غلامعلی رحیمی، امیرحسین فاکهی، عقیل براتی	هیات تحریریه
سمیرا مرادی	مدیر داخلی
عباس یعقوبی	ویراستار ادبی
شرکت پژواک ایده دیبا	طراحی و صفحه آرایی
موسسه مطالعات بین المللی انرژی	ناشر

روند کلی: شروع روند ایجاد هارمونی بین چشم انداز ۲۰۳۰ عربستان با طرح کمربند و جاده چین

روندهایی که همراه با روند کلی فوق هستند، و در این بخش مورد بحث قرار گرفته‌اند، عبارتند از:

نزدیک‌تر شدن هر چه بیشتر کشورهای عربی (بویژه عربستان) به چین و ظهور چین به عنوان بازیگر مطرح در غرب آسیا و منطقه خلیج فارس و حتی مناطق شمال آفریقا و قاره آفریقا به صورت کلی.

همسویی بیشتر طرح راهبردی و چشم انداز ۲۰۳۰ عربستان با طرح جاده ابریشم (یک کمربند و یک جاده) چین.

گرایش هر چه بیشتر کشورهای عربی به گرفتن فناوری‌های پیشرفته (هیدروژن، هسته ای و انرژی‌های سبز، فناوری اطلاعات، فناوری بهداشت و سلامت و توسعه زیر ساخت) از چین به عوض شریک راهبردی سابق (آمریکا).

طرح عربستان برای تبدیل شدن به هاب و دفتر مرکزی همه شرکت‌های چینی فعال در منطقه غرب آسیا و قاره آفریقا.

قبول استانداردهای فنی و فناورانه چینی (استانداردهای توسعه یافته در شرکت‌های بزرگ چینی که مغایرت‌های کلی با استانداردهای غربی دارند) به عوض استانداردهای آمریکایی که تبعات بسیار بلند مدت تری دارد.

افزایش مبادلات تجاری و خرید و فروش نفت و گاز توسط چین از کشورهای عربی.

مجموعه ای از رویدادها که بیانگر جهت‌گیری امور در راستای روند کلی فوق و روندهای زیر مجموعه هستند به شرح زیر می‌باشند:

رویداد مهم و اصلی:

سفر رئیس‌جمهور چین به عربستان و انعقاد قراردادهای متعدد با این کشور (و سایر کشورهای عربی) در زمینه‌های متعدد فناورانه، انرژی و سلامت و غیره.

مفسران و تحلیلگران، مراسم سفر اخیر شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین به عربستان سعودی، با فضای سرد و پیش پا افتاده پیرامون سفر جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا به عربستان سعودی در ماه جولای مقایسه می‌کنند. با این حال، تفاوت اصلی این است که سعودی‌ها سه اجلاس منطقه‌ای جداگانه برای رئیس‌جمهور چین، جدای از نشست دوجانبه سازماندهی کردند، اجلاس دوم با ۲۱ رهبر عرب و سومین اجلاس با هفت حاکم کشورهای شورای همکاری خلیج فارس بود. «این سه اجلاس» سیگنال بزرگی را منتقل کرد که عربستان سعودی در قلب دیپلماسی جهان عرب چین قرار دارد. همین مساله در تضاد شدید با روابط تجاری است که اتحاد تاریخی آمریکا و عربستان به آن کاهش یافته است.^۱

1. <https://www.indianpunchline.com/new-era-of-china-saudi-ties-riles-iran/>

گذشته رشد قابل توجهی داشته است. واردات نفت این کشور از ۲/۰ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۰۰ که ۴ درصد واردات جهان را تشکیل می‌داد، به ۱۲/۹ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۲۰ افزایش یافت که ۲۰ درصد از کل واردات جهان را تشکیل می‌دهد. به طور مشابه، واردات گاز از ۱۰ میلیارد متر مکعب در سال ۲۰۰۶ که ۰.۵ درصد از واردات جهان را تشکیل می‌داد، به ۹۴ میلیارد متر مکعب در سال ۲۰۲۰ افزایش یافت که ۱۹.۰ درصد از واردات جهان را به خود اختصاص داد.

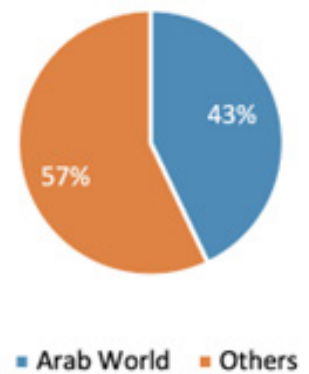
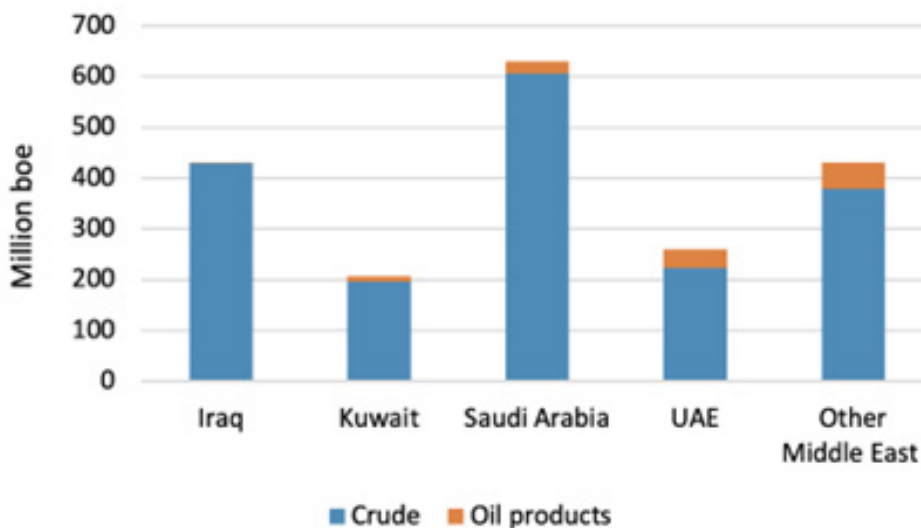
در سال ۲۰۲۰، واردات نفت خام و فرآورده های نفتی چین حدود ۵.۵ میلیون بشکه معادل نفت در روز و واردات گاز ۱۳.۴ میلیارد متر مکعب از کشورهای عربی به ترتیب به حدود ۴۳ و ۱۴ درصد از کل واردات جهان رسید.^۵

توافق مهمی که با غول فناوری چینی هوآوی امضا شده است، درها را به روی مجتمع‌های فناوری پیشرفته در شهرهای عربستان سعودی که با همکاری توسعه ۵G چین با بسیاری از کشورهای حاشیه خلیج فارس (مانند امارات متحده عربی، کویت، قطر) هماهنگ است، باز می‌کند. در چند سال گذشته شاهد عمیق‌تر شدن ارتباطات اقتصادی بین چین و جهان عرب بوده ایم.^۲ به عنوان مثال، تجارت بین کشورهای عربی و چین در سال ۲۰۲۰ به ۱۳۴ میلیارد دلار در مقابل ۱۰.۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۰ رسید^۳ و سرمایه‌گذاری‌های انباشته بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۲ به ۱۹۰ میلیارد دلار رسید.^۴

کشورهای عربی همچنین منبع اصلی چین برای نفت و گاز طبیعی است. واردات نفت و گاز چین در دو دهه

در واقع، نزدیک به سی و شش قرارداد انرژی و سرمایه‌گذاری در طول سفر شی، هسته اصلی منافع راهبردی عربستان سعودی و چین را حفظ خواهد کرد. آنها حوزه‌های مهمی مانند فناوری اطلاعات، انرژی سبز، خدمات ابری، صنایع و زیرساخت‌های با کیفیت بالا، از جمله زیرساخت‌های دیجیتال، و سلامت را در بر می‌گیرند و حس همسویی بیشتری را بین محور تنوع اقتصادی ریاض (معروف به چشم‌انداز ۲۰۳۰) و توسعه هوشمند مبتنی بر کمربند و جاده (BRI) چین ایجاد می‌کنند.

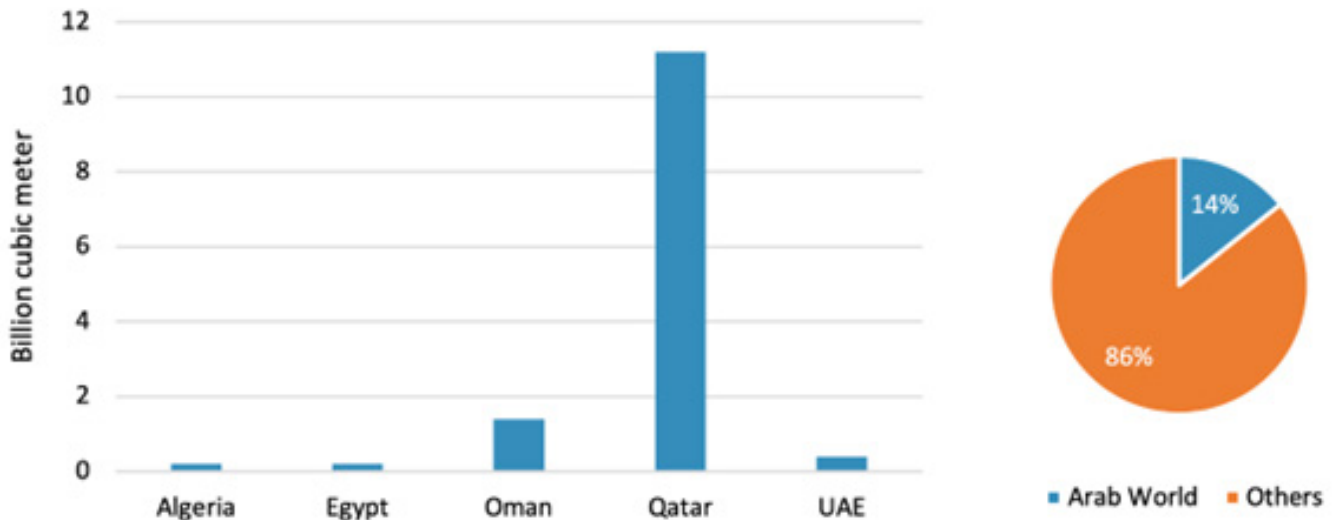
انتظار می‌رود سرمایه‌گذاری‌های هیدروژن سبز و انرژی خورشیدی چین تکمیل‌کننده طرح‌های انرژی پاک عربستان باشد و با هم "زیرساخت‌های تطبیقی را در جهان عرب تقویت کنند." به عنوان مثال،

میزان واردات نفت و فرآورده های نفتی چین از کشورهای عربی در سال ۲۰۲۰^۲

2. https://www.bakerinstitute.org/research/how-arab-chinese-cooperation-could-impact-global-energy-transition#_edn28
 3. World Integrated Trade Solution, World Bank, 2022
 4. <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>
 5. Statistical Review of World Energy - 70th Edition, British Petroleum, London, UK, 2021
 6. World Integrated Trade Solution, World Bank, 2022.

Trends

میزان واردات گاز طبیعی چین از کشورهای عربی در سال ۲۰۲۰

زنجیره تامین در منطقه غرب آسیا هماهنگ می‌کند، عربستان خود را به عنوان یک مرکز منطقه ای برای کارخانه های چینی معرفی می‌کند. این یک راهبرد «برد-برد» است، زیرا زنجیره های تامین انرژی پایدار برای رشد و چشم انداز بهبود بسیاری از اقتصادهای عربی منطقه حیاتی هستند. حتی با وجود هم افزایی های توسعه ای جدید و همکاری های چند بخشی پیشنهادی، مشارکت راهبردی جامع چین - سعودی در یک اتحادیه متفاوت، باعث خواهد شد تا منطقه عرب به طور کلی از مزایای زیادی از تاثیر تحول آفرین شراکتی بهره مند شود.

رویداد دوم:

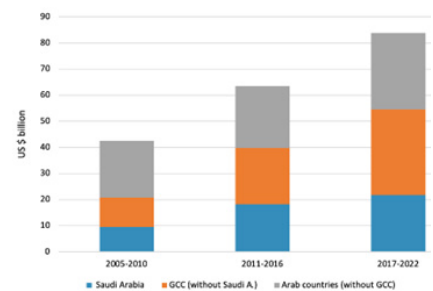
انتشار بیانیه مشترک برای ایجاد همبستگی ها و منافع متقابل بین دوکشور چین و عربستان

در بیانیه مشترک منتشر شده^۷ پس از سفر رییس جمهور چین، بر اهمیت

های انباشته از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۲ در منطقه شورای همکاری خلیج فارس GCC بیش از ۶۰ درصد و در عربستان سعودی ۲۶ درصد بوده است. به طور کلی، انرژی های تجدیدپذیر، هیدروژن و فناوری های هسته ای زمینه های کلیدی همکاری بالقوه بین مقامات چینی و عربی هستند که می توانند هم به انتقال انرژی و هم به اهداف زیست محیطی کمک کنند. علاوه بر این، جذب و ذخیره سازی کربن، فناوری اولویت دار در راهبردهای انتقال انرژی اعراب و چین است. شرکت نفت چینی و سازنده مواد شیمیایی سینوپک بزرگترین تاسیسات جذب و ذخیره سازی کربن در جهان را با توانایی جذب ۱/۰ میلیون تن دی اکسید کربن در سال تاسیس کرده است.^۸

از آنجایی که عربستان سعودی اولویت های خود در بخش انرژی را با تمرکز چین بر تقویت انعطاف پذیری

منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا که شامل اکثر کشورهای عربی است، برای طرح کمربند و جاده چین (BRI) حیاتی است. هدف BRI ایجاد مسیرهای تجاری است که چین را با سایر نقاط جهان متصل می‌کند. این شامل سرمایه گذاری های عظیم زیرساختی است و سرمایه گذاری های چینی در کشورهای عربی به سرعت رشد کرده است.

میزان سرمایه گذاری چین در کشورهای عربی از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۲^۹

متوسط نرخ رشد سرمایه گذاری های انباشته پنج ساله از دوره ۲۰۰۵-۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷-۲۰۲۲، ۴۰ درصد بوده است. علاوه بر این، نرخ رشد سرمایه گذاری

7. World Integrated Trade Solution, World Bank, 2022.

8. <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>9. <https://cen.acs.org/articles/100/i5/Sinopec-completes-China-first-large-carbon-capture-plant.html>10. <https://saudigazette.com.sa/article/627825>

حلی مسالمت آمیز برای مساله سه جزیره تنب بزرگ، تنب بزرگ و ابوموسی از طریق مذاکرات دوجانبه براساس قوانین بین المللی و حل و فصل این مساله مطابق با مشروعیت بین المللی تاکید کردند.

تأثیرات روند کلی فوق بر منافع جمهوری اسلامی ایران

با توجه به این که جمهوری اسلامی ایران برنامه ۲۵ ساله همکاری‌های مشترک با چین دارد که توافق سیاسی، راهبردی و اقتصادی با جمهوری خلق چین برای سرمایه‌گذاری در صنعت نفت ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، زیرساخت‌های ایران و همکاری نظامی، امنیتی، فرهنگی و قضایی است، گسترش روابط چین و عربستان ممکن است به تدریج ایران را به ردیف دوم در سیاست منطقه ای تنزل دهد^{۱۱} و در همین راستا، اجرایی شدن برنامه همکاری های ۲۵ ساله را با مشکلات و چالش‌هایی روبرو کند. در ضمن، سعودی‌ها در تلاش هستند تا طرح چشم انداز ۲۰۳۰ خود را مانند لانه زنبوری از پروژه های بزرگ سازند و می‌دانند که سرعت اقتصاد چین در حال کند شدن است و نیاز مبرمی برای تقویت صادرات دارد. در این میان، چین نیز با کمک عربستان به دنیای اعراب راهی پیدا کرده و طرح کمربند و جاده خود را با کمک این کشورها به پیش خواهد برد.

ریاست جمهوری یمن، به ویژه قابل توجه است. شبکه اتحادهای منطقه ای که عربستان برای مشارکت چین بافته است، منحصرأ متعلق به کشورهای عربی است. و نکته مهم و حساس این است که مطابق این قراردادها، عربستان سعودی و ائتلاف عربی، حیاتی ترین الگوی راهبردهای منطقه ای چین در مناطق غرب آسیا و آفریقا خواهند بود.

در بیانیه مشترک بین عربستان و چین آمده است: اگر چه چین یکی از شرکت کنندگان در مذاکرات برجام است، اما دو طرف از ایران خواستند تا با آژانس بین المللی انرژی اتمی همکاری کند، رژیم عدم اشاعه سلاح های هسته ای را حفظ کند و بر احترام به اصول حسن همجواری و عدم مداخله در امور داخلی کشورها تاکید کند. در بخشی از این بیانیه با اشاره به جمهوری اسلامی ایران آمده است: «طرف چینی حمایت خود را از عربستان در حفظ امنیت و ثبات این کشور اعلام و بر مخالفت خود با هرگونه اقدامی که در امور داخلی عربستان دخالت کند، تاکید می کند و هرگونه حمله به غیرنظامیان، تاسیسات غیرنظامی، اراضی و منافع عربستان را غیرقابل قبول می داند.» در بخش دیگری از بیانیه نیز آمده است که رهبران عربستان و چین بر حمایت خود از همه تلاش های صلح آمیز از جمله ابتکار عمل و تلاش امارات متحده عربی برای دستیابی به راه

گسترش روابط عربستان و چین در چارچوب بین المللی و ایجاد نمونه ای از همکاری، همبستگی و منافع متقابل برای کشورهای در حال توسعه تاکید شده است. در این بیانیه آمده است: «طرف سعودی همچنین بر اهمیت جذب شرکت‌های بین‌المللی چینی برای افتتاح دفتر منطقه‌ای در عربستان تاکید کرد و از علاقه تعدادی از شرکت‌ها در این زمینه قدردانی کرد زیرا آنها در حال دریافت مجوز برای تأسیس دفتر مرکزی منطقه‌ای خود در این کشور هستند.

واضح است که امضای این قراردادها در واقع نوعی ایجاد هارمونی بین چشم انداز ۲۰۳۰ عربستان و کمربند و جاده چین است که می تواند یک تغییردهنده بزرگ بازی در مقیاس جهانی باشد. این قراردادهای چین با کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و کشورهای اتحادیه اعراب در واقع نخستین گام در جهت همکاری جمعی بین کل اعراب و چین محسوب می شود. کشورهای شورای همکاری خلیج فارس حتی در جهت تنظیم قرارداد تجارت آزاد با چین در قالب ۱۴۶ نیز گام های بزرگی را برداشته اند. در بیانیه مشترک نیز در بعد دیپلماتیک آمده است: «طرف چینی از کمک های مثبت و حمایت برجسته عربستان برای ارتقای صلح و ثبات منطقه ای و بین المللی قدردانی می کند.» حمایت قاطع چین از موضع عربستان در قبال یمن و تاکید بر اهمیت حمایت از شورای رهبری

11. <https://www.tehrantimes.com/news/479615/China-s-wrong-move-on-the-rotten-rope-of-Persian-Gulf-Cooperation>

سناریوی در حال ظهور اتحادیه انرژی اروپایی

در این بخش سناریویی از آینده مورد بحث قرار گرفته است که طرح های بلند مدت و معضلات اروپا در آن تحلیل شده اند. اهمیت این سناریو در این است که اروپا به عنوان یکی از بزرگترین بازارهای انرژی در جهان مطرح بوده و بسیاری از تحولات جاری مانند جنگ اوکراین و غیره همگی در جهت شکل دهی به این بازار بزرگ انرژی رخ می دهند. هر طرح و برنامه ای که در این بخش از جهان مطرح می شود، تبعات جهانی در حوزه های ژئوپلیتیک، انرژی و ... داشته و دارد. این سناریو حالت چشم اندازی دارد و سناریوهای بدیل در آن مطرح نیست.

خلاصه این سناریو به شرح زیر است:

اتحادیه اروپا در تلاش است تا هماهنگی های لازم بین اعضای خود در زمینه های قانونگذاری در حوزه انرژی، خرید های مشترک انرژی با یک قیمت مصوب بین اعضا، تدوین نقشه راه دگرگونی انرژی و رفتن به سمت انرژی های تجدیدپذیر و کربن صفر، ایجاد کند. اما این تلاش ها مانند یکپارچگی بدست آمده بین اعضا در حوزه تجارت و بازرگانی، کار آسانی نبود و در حوزه انرژی چالش های بیشماری دارند. یکی از چالش های اروپا پس از گذراندن زمستان ۲۰۲۳، تامین گاز در تابستان ۲۰۲۳ و آماده شدن برای زمستان ۲۰۲۴ است که با افزایش تقاضای آسیا (چین) پس از رهایی

متعدد اتحادیه اروپا برای تطبیق بازارهای انرژی و زیرساخت های خود با واقعیت های ژئوپلیتیکی جدید همواره مورد توجه محافل رسانه ای و سیاسی بوده است. به نظر می رسد که حتی یک روز هم از انتشار گزارش ها و بحث ها درباره معضلاتی که اروپا با آن مواجه است، نگذشته است. با این حال، پس از نزدیک به ده ماه، اتحادیه اروپا به هیچ وجه در پی تدوین یک سیاست انرژی منسجم نیست. نشست فوق العاده شورای عالی انرژی اتحادیه اروپا در حالی برگزار شد که وزرای انرژی کشورهای عضو^{۱۲} بر سر قیمت های جهانی گاز اختلاف نظر داشتند و به طور موثری این اتحادیه را از مسیر خود منحرف کردند. البته اتحادیه

از محدودیت های کرونا(در حدود ۷ درصد)، کار دشواری خواهد بود. در سال های اخیر، کشورهای اروپایی برای غلبه بر چالش منافع متضاد اعضا، هویت جدیدی برای خود تعیین کردند که اروپا را ناظر بین المللی برای توسعه پایدار تعریف کردند. پس از این اقدامات، تا حدودی اعضای اتحادیه چشم انداز و جهت گیری مشترکی پیدا کردند و گام های دیگر را برای ایجاد اتحادیه انرژی اروپا مشخص کردند. به نظر می رسد که اعضای اتحادیه اروپا در تلاش هستند تا سناریوی اتحادیه انرژی اروپا را به واقعیت بپیوندند، ولی راه رسیدن به این سناریو چندان هموار نیست. از زمان شروع جنگ روسیه با اوکراین در ماه فوریه، تلاش های

12. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/tte/13/12/2022/>

انرژی نمایانگر یک چشم انداز بزرگ است که از یک ایده درخشان متولد شده است. اما ثابت شده است که تحقق آن فرآیندی دشوار است که عمدتاً توسط سیاست‌های واکنشی و پیشرفت‌های لحظه آخری هدایت می‌شود، وضوح تاکتیکی و دولت‌سازی ماهر این فرایند را پیش نمی‌برد. زمانی که نوبت به تجارت و بازرگانی می‌رسید، خطوط سیاست چشم انداز اتحادیه اروپا به وضوح مشخص شده بود. اما در حوزه انرژی - بسیار شبیه به اتحادیه اقتصادی و پولی - رویکرد این بلوک، از جمله چارچوب نظارتی آن، در بهترین حالت نامتوازن باقی می‌ماند. اولین تلاش‌ها برای باز کردن بازارهای برق اروپا در اجلاس بارسلونا در سال ۲۰۰۲ انجام شد. هیچ چیزی از آنها حاصل نشد، اما در سال‌های بعد، با راه‌اندازی راهبرد اتحادیه انرژی در سال ۲۰۱۵ به اوج رسید و سیاست‌گذاران طرحی را متصور شدند که بازار انرژی شبیه به بازار داخلی باشد. ظهور اتحادیه اروپا به عنوان یک ابرقدرت نظارتی جهانی - به ویژه در حوزه توسعه پایدار - کمک کرد. عزم اتحادیه اروپا برای رهبری نبرد علیه تغییرات اقلیمی در قرارداد سبز اروپا منعکس شده است. از طریق این تلاش، اتحادیه اروپا اولویت دگرگونی انرژی را در روایت سیاست خود تثبیت کرده و به افزایش تعهدات خود در رسیدن به انتشار خالص صفر کربن در

می‌گذارد و ذخایر گاز کافی دارد. آژانس بین‌المللی انرژی^{۱۳} نسبت به کمبود احتمالی گاز در تابستان آینده هشدار می‌دهد. اروپا باید ذخایر خود را برای زمستان آینده پر کند. بخشی از این کمبود به دلیل افزایش تقاضای آسیا برای گاز طبیعی مایع است. به نظر می‌رسد اعضای این بلوک به طور گسترده در حال همکاری با یکدیگر برای حل چالش انرژی هستند. اما نباید وحدت هدف اتحادیه اروپا در زمینه انرژی را دست بالا گرفت. در واقع، به نظر می‌رسد که این بلوک به شرایط پیش‌فرض خود، تنش، نزاع و تقلا کردن بازگشته است. این امر در تلاش برای تصویب سقف قیمت بر روی نفت روسیه مشهود بود. توافق بر سر سقف ۶۰ دلار در هر بشکه در نهایت به نتیجه رسید و راه را برای معامله گسترده تر G7 هموار کرد، اما با نزاع قابل توجه و کش مکش بر سر جزئیات به این توافق دست یافت. در حالی که این روند بر پتانسیل قابل توجه اثرگذاری سیاست‌های اتحادیه اروپا به ویژه در حوزه انرژی که اروپا نفوذ قابل توجهی در آن دارد، تاکید می‌کند، بر این نکته نیز تاکید می‌کند که پویایی انرژی داخلی این بلوک تا چه حد ناهم‌هنگ باقی مانده است. شاید بهترین نمونه از رویکرد آشفته اتحادیه اروپا، تلاش برای ایجاد اتحادیه انرژی اروپا باشد.^{۱۴} مانند خود اتحادیه اروپا، اتحادیه

اروپا در سال جاری پیشرفت‌هایی داشته است. جنگ روسیه علیه اوکراین سرانجام اروپا را مجبور کرد تا با پیامدهای وابستگی خود به انرژی روسیه روبرو شود. تنگناهای خطوط لوله، اثرات سرمایه‌گذاری ناکافی در بالادست و نصف شدن ظرفیت هسته‌ای فرانسه، به دلیل تعطیلی‌های پیش‌بینی‌نشده تعمیر و نگهداری، تشدید کننده چالش وابستگی به روسیه بودند. واکنش اولیه اتحادیه اروپا به تحولات بازار انرژی آشوبناک بود. یادآور آغاز همه‌گیری بیماری کرونا بود که هر کشور عضو عملاً به حال خود رها شد. از آنجایی که تک تک کشورهای اروپایی عضو برای تامین منابع جایگزین تلاش می‌کردند، گاهی اوقات به مشاجره علیه یکدیگر^{۱۵} می‌پرداختند. اما اقدام اتحادیه اروپا خیلی زود شکل گرفت و طرح‌ها و پیشنهادهای زیادی مطرح شد که از طرح REPowerEU، نقشه راه این بلوک برای کاهش مصرف انرژی، توسعه منابع تجدیدپذیر و تنوع بخشیدن به تامین انرژی از روسیه شروع شد. اتحادیه اروپا همچنین مالیات موقتی^{۱۶} را بر سود بادآورده شرکت‌های انرژی اعمال کرده و طرحی را برای خرید مشترک گاز^{۱۷} ارائه کرده است. امروزه به نظر می‌رسد که اروپا در وضعیت انرژی نسبتاً مطمئن تری قرار دارد. این کشور زمستان بسیار سرد یا طولانی را پشت سر

13. <https://www.irishtimes.com/business/18/10/2022/eu-countries-competing-for-gas-drove-up-prices-commission/>

14. <https://www.bbc.com/news/business63089222->

15. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_6225_22

16. <https://www.iea.org/news/europe-needs-to-take-immediate-action-to-avoid-risk-of-natural-gas-shortage-next-year>

17. <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/president/news/-20221005/10/10/2022pec-newsletter-energy-union/>

جاهای دیگر کمک کرده است. این امر همچنین به پیشرفت‌ها در انرژی‌های تجدیدپذیر دامن زده است، هر چند که این پیشرفت، در حال حاضر به دلیل قانون حمایت‌گرایانه کاهش تورم آمریکا^{۱۸} در هاله ای از ابهام قرار دارد. اما رویکرد اتحادیه اروپا همچنین نشان دهنده فقدان آینده نگری اسفناک است که نمونه آن سرمایه گذاری ناکافی در زیرساخت های انرژی است. علاوه بر این، توسعه پایدار تنها یکی از ستون های اتحادیه انرژی اروپا است و دو رکن دیگر - امنیت تامین انرژی و مقرون به صرفه بودن - کاملاً در حیطه اختیارات کشورهای عضو باقی مانده است. کشورهای عضو با حسادت از این اختیارات محافظت کردند. یک چشم انداز منسجم برای دگرگونی انرژی اتحادیه اروپا هرگز ظاهر نشد. کاستی‌های رویکرد اتحادیه اروپا قبل از حمله روسیه به همسایه‌اش کمتر قابل درک بود. اما اکنون خطرات چنین نظارت‌هایی آشکار شده است که منجر به

محدودیت عرضه انرژی، افزایش تورم، ترس از صنعتی‌زدایی و رقابت جهانی در زمینه یارانه‌ها می‌شود. همانطور که در زمان ساخت اتحادیه اروپا صادق بود، رهبران این اتحادیه اغلب به راه‌حل‌های موقت و مقطعی در مورد انرژی متوسل شده‌اند. گنجاندن، برخی از فعالیت‌های هسته‌ای و گازی در طبقه‌بندی اتحادیه اروپا به عنوان سرمایه‌گذاری‌های سبز - که هر دو به عنوان سوخت‌های «انتقالی» طبقه‌بندی می‌شوند - نمونه‌ای در این زمینه است. حتی طرح REPowerEU که به طور مشابه انرژی هسته ای را به عنوان منبع انرژی انتقالی به رسمیت می‌شناسد فاقد آن نوع چارچوب بلندمدتی است که اتحادیه انرژی ارائه می‌کند. همزمان با سفر رهبران اتحادیه اروپا به بروکسل برای نشست ماه جاری، آن‌ها نه تنها باید متعهد به دستیابی به توافق نهایی بر سر طرح تثبیت قیمت گاز و اطمینان از تامین امنیت شوند، بلکه باید سیاست انرژی زمان جنگ خود را

نیز مورد ارزیابی قرار دهند. آن‌ها باید با شکست‌هایی که پیشرفت به سوی اتحادیه انرژی را مختل کرده است، مقابله کنند و بدانند که بسته های انرژی، مانند مقررات یا تحریم‌ها، ماندگاری محدودی دارند. اما یک بازار انرژی تلفیقی و تشکیل اتحادیه انرژی تثبیت شده و یکپارچه چنین نیست.^{۱۹} رییس شورای اروپا (چارلز میشل) در دهم اکتبر ۲۰۲۲ خطاب به اعضای شورا و مردم گفت که «انرژی همانند خون در رگ های اقتصاد ما است که از چندین ماه قبل مورد حمله روسیه قرار گرفته است. به همین دلیل زمان برای تاسیس یک اتحادیه انرژی در اروپا فرا رسیده است.

این اتحادیه یکی از ستون های تمامیت ارضی اروپا و کشورهای عضو شورا خواهد بود.^{۲۰} ظهور اتحادیه واحد و یکپارچه انرژی در اروپا با قدرت تامین امنیت انرژی، قانونگذاری در سطح جهان و تعیین قیمت ها یک تغییر پارادایم بزرگ در دنیای انرژی خواهد بود.^{۲۰}

REPowerEU

18. <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/explainer-bidens-ambitious-climate-plan-stokes-tension-with-eu-allies/>

19. <https://www.project-syndicate.org/commentary/eu-summit-progress-on-energy-union-vital-for-european-security-by-ana-palacio-12-2022->

20. <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/president/news/-20221005/10/10/2022pec-newsletter-energy-union/>

بحران جهانی گاز با بازگشایی چین بدتر می شود

حال اکنون این سیاست در حال معکوس شدن است، آزمایش اجباری انبوه (تست کرونا) کاهش یافته است و تحلیلگران انتظار دارند که فعالیت های اقتصادی در مدت زمان کوتاهی به حالت اولیه بازگردد. این امر باعث افزایش تقاضا برای انرژی خواهد شد و به قیمت های بالاتر به دلیل وضعیت شدید عرضه در نفت و گاز کمک خواهد کرد. این تغییر سیاست پکن برای کووید، بسیاری را شگفت زده کرد، زیرا انتظار داشتند تقاضای کم انرژی در یکی از بزرگترین مصرف کنندگان جهان ادامه یابد. اگر فعالیت به سرعت بازگردد، تامین گاز کافی برای فصل گرمایش بعدی احتمالاً به یک مشکل بزرگ برای اکثر واردکنندگان تبدیل خواهد شد.^{۲۱}

لوله از آسیای میانه در حال کاهش است، بنابراین چین باید در ترکیب واردات گاز خود بیشتر به LNG تکیه کند تا این تفاوت را جبران کند و این به معنای رقابت شدیدتر برای کسب تعداد محدود محموله های LNG بین آسیا و اروپا در سال آینده است. براساس گزارش موسسه اطلاعات انرژی^{۲۲}، امسال تقاضای گاز چین در بیشتر ماه های سال روند کاهشی داشته است و واردات این کشور در ده ماه نخست سال به طور مداوم کاهش داشته است. واردات LNG در دوره ده ماهه دوم سال به میزان قابل توجه ۲۱.۶ درصد کاهش داشته است که نشان دهنده اثرات قرنطینه و سایر محدودیت ها تحت سیاست صفر کووید در کشور است. با این

واردات گاز طبیعی چین در سال آینده با بازگشایی این کشور پس از قرنطینه ناشی از کووید، ۷ درصد افزایش می یابد، که می تواند وضعیت بحرانی عرضه را در سطح جهانی تشدید کند. پیش بینی افزایش ۷ درصدی واردات توسط شرکت ملی نفت فراساحل چین (CNOOC) انجام شد که بنا به گزارش بلومبرگ^{۲۳}، از قبل به دنبال محموله های LNG برای سال آینده است. این گزارش اشاره می کند که موجودی گاز چین در بنادر شمالی این کشور با سرعتی بیشتر از حد معمول در حال کاهش است. زیرا هوا سردتر شده و مصرف بیشتر شده است که این امر بر تقاضای آینده برای واردات تاثیر خواهد گذاشت. علاوه بر این، عرضه گاز طبیعی از طریق خطوط

21. <https://www.bnnbloomberg.ca/china-s-covid-pivot-is-set-to-worsen-the-global-energy-crunch1.1859002->

22. [https://www.energyintel.com/00000184d-314d-437afa-7db76fe7a#0000~:text=China,s20%gas20%imports20%declined20%for,20%2021\(see20%graph20%below\).](https://www.energyintel.com/00000184d-314d-437afa-7db76fe7a#0000~:text=China,s20%gas20%imports20%declined20%for,20%2021(see20%graph20%below).)

23. <https://oilprice.com/Energy/General/The-Global-Gas-Crunch-Is-Set-To-Worsen-As-China-Reopens.html>

وضعیت گاز قزاقستان علائم ضعیف تغییر برای آینده

جنگ اصلی بین غرب و روسیه و دیگر رقبای اقتصادی است. کاملاً واضح است که درگیری‌های نظامی در اوکراین و جاهای دیگر تنها نشانه‌های رقابت بر سر منابع باقی‌مانده‌ای است که اقتصادهای جهان را به قدرت می‌رساند. نمونه کاملی از اینکه چگونه جهان از نظر انرژی در حال چرخش است، را می‌توان در وضعیت گاز طبیعی قزاقستان مشاهده کرد. در تاریخ ۳۰ نوامبر گزارشی درباره نگرانی چین در مورد قراردادهای تحویل گاز قزاقستان منتشر شد.^{۲۴} در این گزارش اشاره شده است که قزاقستان صادرات گاز را برای تامین تقاضای داخلی محدود می‌کند. نگرانی چین از بی‌ثباتی عرضه پس از آن شدت گرفت که قاسم جومارت توکایف، رئیس‌جمهور قزاقستان به دولت خود دستور داد تا صادرات گاز را کاهش دهد و اطمینان حاصل کند که ۲ میلیارد متر مکعب اضافی برای مشتریان در داخل قزاقستان در دسترس است.^{۲۵}

گزارش فوق حاکی از آن است که کسری سالانه گاز قزاقستان در بازار داخلی می‌تواند تا سال ۲۰۲۴ به حدود ۱.۷ میلیارد متر مکعب برسد. نتیجه چنین کسری به معنای توقف کامل صادرات خواهد بود. صادرات گاز طبیعی از قزاقستان تاکنون ده برابر کاهش یافته و از ۱۰ میلیون متر مکعب به ۱ میلیون متر مکعب رسیده است. علاوه بر این، این کشور ۲۰ درصد بیشتر از هر زمان

نیز به صورت جغرافیایی دچار تغییر و دگرگونی می‌شود. این واقعیت که شورون از طریق خرید گروه انرژی‌های تجدیدپذیر نیز وارد بازار و صنعت انرژی‌های تجدیدپذیر شده است، یکی دیگر از شاخص‌های جنگ برای سود است. توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر به صورت اضطراری در سرتاسر جهان مورد تاکید قرار گرفته است طوری‌که اصلی‌ترین رؤس سود شرکت

دیگری گاز وارد می‌کند. در همین حال، سهام شرکت شورون به بالاترین حد خود در تقریباً نیم قرن اخیر رسیده است. شورون بزرگترین بازیگر صنعت گاز قزاقستان در میدان گازی تنگیز است. شورون همچنین در مسیر جلوگیری از رسیدن گاز روسیه به اروپا تلاش می‌کند. با تغییر عرضه انرژی در مقیاس بزرگ در یک منطقه جغرافیایی و رسیدن به نقطه اوج در سراسر جهان، تقاضای انرژی

24. <https://oilprice.com/Energy/Natural-Gas/China-Concerned-Over-Kazakhstans-Ability-To-Deliver-Contracted-Gas-Supplies.html>

25. https://forbes.kz/process/energetics/tokaev_poruchil_perenapravit_2_mlr_d_kubometrov_gaza_na_vnutrenniy_ryinok/

های چندملیتی پیشرو، متعلق به همین روند مربوط به توسعه تجدیدپذیرها است. به عنوان مثال، سهام شرکت REGI^{۲۶} که فقط در حوزه توسعه انرژی های تجدیدپذیر فعال است، شش برابر شده و به قیمت هر سهم بیش از ۶۰ دلار در مقایسه با حدود ۱۰ دلار در سال ۲۰۱۲ رسیده است. سایت تحلیلی «جستجوی آلفا»^{۲۷} سهام گروه انرژی های تجدیدپذیر را «یک سهام انرژی ایمن برای افزایش زیاد سرمایه» معرفی می کند. بنابراین، یک درگیری طولانی روسیه در اوکراین به نفع مردمی است که در پایتخت‌هایی مانند واشنگتن و لندن در سهام چین شرکت‌هایی سرمایه‌گذاری می‌کنند. شرکت‌هایی مانند Sunoco, HF Sinclair Corporation, Valvoline, PBF Energy, CVR Energy در اقیانوس سود ناشی از توسعه تجدیدپذیرها، توسعه LNG و هر جنبه ای از سود ناشی از درگیری های ژئوپلیتیکی شناور هستند. چنانچه به قزاقستان و وضعیت تامین گاز رجوع شود، ذکر این نکته حائز اهمیت است که ماه گذشته، توکایف، رئیس جمهور قزاقستان و ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه با یکدیگر دیدار کردند تا در مورد ایجاد آنچه که اتحاد گازی سه جانبه نامیده می شود و ازبکستان را نیز در بر

می گیرد، مذاکره کنند. هدف از تشکیل این اتحادیه، هماهنگ کردن انتقال گاز روسیه به آسیای مرکزی و احتمالاً یک اتحاد امنیتی عمیق تر خواهد بود. با این حال، روشن است که غرب با نفوذ خود، قزاقستان را به سمت واشنگتن سوق می دهد تا سازمان پیمان امنیت جمعی به رهبری روسیه را که پیش از این وجود داشت، تضعیف کند. حداقل، این امیدی است که بنیاد جیمز تاوان و دیگر اندیشکده‌های واشنگتن که برای نخبگان غربی راهبرد می‌دهند، ابراز می‌کنند. پل گوبل معتقد است که دیدار اخیر پوتین و توکایف شکست خورده است. گوبل، دیدگاه خود را در مورد دیدار پوتین و توکایف اینطور خلاصه کرده است: توکایف برخلاف اسلاف خود مستقیماً از روسیه به کشورش بازنگشت، بلکه به پاریس سفر کرد و بدین ترتیب تمایل خود را برای توسعه روابط بهتر با اروپا که اکنون بر سر اوکراین با روسیه در تضاد است، نشان داد. علاوه بر این، توکایف همزمان با گفت و گو با پوتین به گفت وگوهای خود با چین و آمریکا درباره گسترش روابط ادامه می داد. با بازگشت به مساله اصلی انرژی، عرضه و تقاضا، کاملاً واضح به نظر می رسد که نخبگان قدرت در غرب قصد دارند آخرین BTU های این

جهان را تصاحب کرده و یا بفروشند. قزاقستان قادر به تامین گاز طبیعی کافی برای ۱۹ میلیون شهروند خود نیست، این درحالیست که شرکت شورون آمریکا، هزاران کیلومتر دورتر از خاک این کشور به سودهای کلان می رسد. انتظار می رود که ازبکستان نیز وضعیت مشابهی داشته باشد و تحت فشار غرب نیز باشد. اگرچه منابع بهتر درون زمینی قابل استحصال بسیار بیشتری در اختیار دارد، اما زیرساخت های این کشور وضع اسفناکی دارند. با این وجود، ازبکستان سالانه حدود ۶۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی تولید می کند که عمدتاً به چین، روسیه و قزاقستان صادر می شود. بنابراین، به نظر می رسد که آن ها در آینده نزدیک بخشی از عقب ماندگی قزاقستان را جبران خواهند کرد. به عنوان نکته پایانی باید گفت که، شورون همچنین بازیگر اصلی در افتتاح اخیر کارخانه گازرسانی GTL ازبکستان در منطقه قشقادریا است. اگر مواردی که در این گفتار ارائه شد دلیل کافی بر این نباشد که ایالات متحده و شرکای آن درگیر جنگ انرژی هستند، کاخ سفید این راهبرد را در سند راهبرد امنیت ملی خود به وضوح بیان کرده است^{۲۸}. مطابق این سند، دولت بایدن، اوکراین و سایر کشورهای جهان را به این ترتیب به آسیای میانه مرتبط می داند: «ما به حمایت از استقلال، حاکمیت

26. <https://www.regi.com/>

27. <https://seekingalpha.com/article/-4501210renewable-energy-group-a-safe-energy-stock-bound-to-gain-big>

28. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/-8/11/2022November-Combined-PDF-for-Upload.pdf>

جمع بندی

در تحلیل این علامت ضعیف تغییر در آینده باید گفت که کشورهای متعددی مانند ، به دلیل عدم سرمایه‌گذاری‌های مناسب و به موقع در به روز رسانی زیرساخت های خود (به ویژه زیرساخت های انرژی) با پدیده رسیدن به نقطه اوج انرژی مواجه هستند که اولین تاثیر آن توقف کامل صادرات انرژی و یا حتی مجبور شدن به واردات انرژی خواهد بود. شرکت های بزرگ انرژی (به ویژه شرکت های غربی) نیز با قرارگرفتن در زنجیره تولید این کشورها، می توانند در جهت گیری صادراتی و یا وارداتی کشورهای دارای ذخایر انرژی نقش بازی کنند و همچنین با دانستن این واقعیت که اغلب کشورهای دارای ذخایر انرژی فسیلی در آینده ای بسیار نزدیک به توسعه انرژی های تجدید پذیر نیاز مبرم خواهند داشت (تا بتوانند همچنان صادرات حامل های انرژی خود را حفظ کنند) لذا با انحصار فناوری های مربوط به انرژی های تجدیدپذیر در تلاش برای ایجاد وابستگی های بیشتر این کشورها به خود هستند تا هم پول و ثروت بیشتری بدست آورند و هم نفوذ سیاسی و ژئوپلیتیکی خود را عمیق تر و گسترده تر کنند.

و تمامیت ارضی آسیای مرکزی ادامه خواهیم داد و تلاش ها برای افزایش تاب آوری و توسعه دموکراتیک در پنج کشور این منطقه را تقویت خواهیم کرد. ما به کار خود از طریق خط مشی دیپلماتیک C ۱+۵ (قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان، ازبکستان و ایالات متحده) برای پیشبرد سازگاری با تغییرات آب و هوایی، بهبود امنیت انرژی منطقه ای و امنیت غذایی، افزایش یکپارچگی در منطقه، و ایجاد ارتباط بیشتر با بازارهای جهانی ادامه خواهیم داد.»

شرکت هایی مانند کارگیل، شورون و بسیاری دیگر به دلیل این سیاست های روس هراسی و تهاجمی که فقط برای یک هدف طراحی شده اند، در حال حاضر سودهای خارق العاده ای به دست می آورند. هدف آن ها جابجایی منحنی های عرضه و تقاضا، و دوشیدن هر چه بیشتر منابع کشورها است.

به نظر می رسد که جهان با دو گزینه روبرو خواهد بود. یا اکثریت قریب به اتفاق مردمان جوامع فقیر خواهند شد و یا در جنگی بسیار بزرگ درگیر خواهند بود.^{۲۹}

29. <https://journal-neo.org/07/12/2022/the-kazakhstan-gas-situation-a-key-indicator-of-things-to-come/>